

บทที่ 17 การอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกา

มาตรา 252

โดยปกติของการยื่นฟ้องฎีกาจะเกิดขึ้นภายหลังศาลอุทธรณ์ได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีแล้วคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พอใจในคำพิพากษานั้น ย่อมยื่นฟ้องฎีกาต่อไปในการยื่นฟ้องฎีกานี้ต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นเดิมที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และจะต้องปฏิบัติตามมาตรา 229 โดยนำวิธีการตามมาตรา 229 มาใช้ในการยื่นฎีกาโดยอนุโลมตามมาตรา 247 แล้ว ศาลชั้นต้นจะทำหน้าที่ตรวจฎีกาเพื่อมีคำสั่งรับหรือไม่รับฎีกาต่อไป ในกรณีที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับฎีกาย่อมไม่ใคร่มีปัญหาฎีกานั้นจะได้รับการพิจารณาจากศาลฎีกาต่อไป

แต่ก็มีกรณีที่ผู้ฎีกายื่นฟ้องฎีกาไปแล้วศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกานั้น เช่นเห็นว่าเป็นฎีกาที่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในกรณีเช่นนี้ ผู้ฎีกาก็มีทางแก้ไขได้ด้วยการอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับฎีกานั้นต่อศาลฎีกา ทำนองเดียวกับกรณีศาลชั้นต้นไม่รับอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ย่อมอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ตามมาตรา 234 บทบัญญัติในมาตรา 234 นี้นำไปใช้ในชั้นฎีกาได้โดยอนุโลมตามมาตรา 247 แต่ในชั้นฎีกามีข้อปฏิบัติแตกต่างออกไปจากชั้นอุทธรณ์ ในชั้นอุทธรณ์เมื่อศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ไม่พอใจก็ยื่นอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลอุทธรณ์ แต่ในชั้นฎีกาเมื่อศาลชั้นต้นไม่รับฎีกา ผู้ฎีกาไม่พอใจย่อมอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ต่อศาลฎีกาโดยตรง ไม่ต้องผ่านศาลอุทธรณ์ ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติมาตรา 252 ซึ่งบัญญัติว่า

“ถ้าคู่ความยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่ยอมรับฎีกา ให้ศาลชั้นต้นส่งคำร้องเช่นว่านั้นไปยังศาลฎีกาพร้อมกับฎีกาและคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ ถ้าศาลฎีกาเห็นจำเป็นจะต้องตรวจสอบ ให้มีคำสั่งให้ศาลล่างส่งสำนวนนั้นไปยังศาลฎีกา”

ข้อสังเกต

- 1) กรณีตามมาตรา 252 นี้ ต้องเป็นเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกา ถ้าเป็นกรณีอย่างอื่น

จะนำมาตรานี้ไปใช้บังคับไม่ได้ เช่น โจทก์แพ้คดีในศาลอุทธรณ์ โดยศาลอุทธรณ์ยื่นตามศาลชั้นต้นที่ยกฟ้องโจทก์ ๆ ได้ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลายื่นฎีกา ถ้าศาลชั้นต้นสั่งยกคำร้องขอขยายระยะเวลา คำสั่งของศาลชั้นต้นไม่ใช่คำสั่งไม่รับฎีกา โจทก์จะยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลฎีกาไม่ได้ แต่โจทก์ชอบที่จะอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ได้

2) การอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาต่อศาลฎีกา กระทำโดยวิธียื่นเป็นคำร้อง โดยใช้แบบพิมพ์คำร้องของศาล (เนื่องจากการอุทธรณ์คำสั่งมิใช่คำฟ้องฎีกาตามมาตรา 247 ดังนั้นจึงไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาลหรือค่าธรรมเนียมอย่างอื่นอีก คงเสียเฉพาะค่าธรรมเนียมเฉพาะคำคำร้องในลักษณะคำร้องเป็นเงิน 40 บาท (คูตาราง 2(3) ท้าย ป.วิ.แพ่ง)

3) คำร้องตามมาตรา 236 ใช้ถ้อยคำว่า คำร้องอุทธรณ์คำสั่ง ไม่ใช่ฎีกาคำสั่ง ซึ่งต้องระวังจะใช้ถ้อยคำผิดได้ เพราะโดยทั่วไปมักเคยชินกับการใช้ถ้อยคำตามชั้นของศาล เช่น ร้องต่อศาลอุทธรณ์มักจะเรียกว่าอุทธรณ์คำสั่ง ทำให้เข้าใจไขว่เขวไปว่า ถ้าร้องต่อศาลฎีกาแล้วต้องเป็นฎีกาคำสั่ง ซึ่งไม่ถูกต้อง ความจริงมาตรา 252 ใช้ถ้อยคำอย่างเดียวกับมาตรา 236 คือ คำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่ยอมรับอุทธรณ์และคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่ยอมรับฎีกา มีส่วนที่ต่างกันแต่เพียงว่า มาตรา 236 คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด แต่ในมาตรา 252 ไม่ได้กล่าวไว้เช่นนั้น เพราะเหตุว่า ถึงอย่างไรคำสั่งของศาลฎีกาย่อมเป็นที่สุดอยู่ในตัวแล้ว

การยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกา

มีปัญหาว่า คำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาต่อศาลฎีกานี้ จะต้องยื่นต่อศาลใด ?

คำร้องเช่นนี้ต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นเจ้าของสำนวนที่มีคำสั่งไม่รับฎีกานั้น เมื่อศาลชั้นต้นได้สั่งรับคำร้องเช่นนี้แล้วก็จะส่งตรงไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาว่าคำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับฎีกานั้นชอบหรือไม่ต่อไป โดยไม่ต้องผ่านศาลอุทธรณ์

การอุทธรณ์คำสั่งพิคศาล

มีข้อน่าคิดว่า ถ้าผู้ฎีกายื่นอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลอุทธรณ์ผลจะเป็นประการใด ?

ในเรื่องนี้ต้องถือว่าเป็นการปฏิบัติไม่ชอบด้วย ป.วิ.แพ่ง มาตรา 252 ศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ฎีกา (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 13/2507)

ระยะเวลายื่นคำร้องฯ

คำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นไม่รับฎีกาต่อศาลฎีกานี้มีกำหนดเวลาขึ้นหรือไม่ เพียงใด ?

คำร้องเช่นนี้ต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นภายในเวลา 10 วัน นับตั้งแต่วันที่ศาลชั้นต้นได้มีคำสั่งไม่ยอมรับฎีกา ตัวอย่างเช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 284/2494

จำเลยฎีกา ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับฎีกาทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย จำเลยอุทธรณ์คำสั่งขอให้ศาลฎีกาสั่งรับฎีกา ศาลชั้นต้นสั่งว่า คำร้องของจำเลยขาดอายุความ ไม่รับคำร้อง จำเลยยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาขอให้ศาลฎีการับคำร้องฎีกาคำสั่งของจำเลย

ศาลฎีกามีคำสั่งว่า “การยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลที่ไม่ยอมรับฎีกาคตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 252 นั้น ต้องยื่นภายใน 10 วัน นับแต่วันฟังคำสั่งตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 247 ประกอบด้วย มาตรา 234 จำเลยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นในคดีนี้เกินกว่า 10 วันแล้ว ที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับคำร้องของจำเลยชอบแล้ว ให้ยกคำร้องของจำเลย”

การอุทธรณ์คำสั่งไม่รับคำร้อง

มีข้อน่าคิดว่า เมื่อผู้ฎีกายื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาต่อศาลฎีกา โดยนำยื่นต่อศาลชั้นต้น ๆ มีคำสั่งไม่รับคำร้องเช่นนี้ สมมติว่าศาลชั้นต้นเห็นว่าผู้ฎีกายื่นคำร้องเกิน 10 วันแล้ว เช่นนี้ ผู้ฎีกาจะอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับคำร้องเช่นนี้นั้นได้หรือไม่ ?

ปัญหานี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ผู้ฎีกายังคงมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับคำร้องนั้นต่อศาลฎีกาได้ (เทียบนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 950/2531, ดู คร.284/2494 ข้างต้น)

คำพิพากษาฎีกาที่ 950/2513

เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกาแล้ว คู่ความนั้นจะยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์ไม่ได้ แต่ต้องยื่นต่อศาลฎีกา ตามมาตรา 252

เนื้อหาโดยย่อของคำพิพากษาฎีกาคดีนี้

เดิมโจทก์ฟ้องขอให้ห้ามจำเลยมิให้เข้าไปเกี่ยวข้องหรือใช้สิทธิใด ๆ ในที่ดินและตึกแถวซึ่งโจทก์อ้างว่าเป็นของโจทก์ ศาลชั้นต้นพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีตามฟ้อง

จำเลยยื่นอุทธรณ์พร้อมกับร้องขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถา ศาลชั้นต้นได้สวนแล้วยกคำร้อง หากจำเลยประสงค์จะอุทธรณ์ต่อไปให้นำเงินค่าธรรมเนียมมาวางศาลภายใน 10 วัน นับแต่วันฟังคำสั่ง

จำเลยไม่ได้นำเงินค่าธรรมเนียมมาวางศาลแต่ได้ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลอุทธรณ์ขอให้รับอุทธรณ์ของจำเลยไว้พิจารณาอย่างคนอนาถา

ศาลอุทธรณ์ยกคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของจำเลย

จำเลยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกาโดยยื่นต่อศาลชั้นต้น ๆ เห็นว่าคำสั่งของศาลอุทธรณ์ถึงที่สุดแล้วตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 156 วรรคท้าย จำเลยฎีกาไม่ได้ จึงไม่รับฎีกา

จำเลยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกาว่าคำสั่งของศาลอุทธรณ์ยังไม่ถึงที่สุด แต่ศาลฎีกาเห็นว่าจำเลยไม่มีสิทธิฎีกาได้ ก็ขอให้ขยายเวลาการชำระเงินค่าธรรมเนียมออกไปอีกระยะหนึ่ง

ศาลชั้นต้นสั่งคำร้องนี้ว่า การร้องฎีกาคำสั่งที่ไม่รับฎีกาผู้ร้องจะต้องนำเงินค่าอุทธรณ์ค่าธรรมเนียมทั้งปวงมาวางศาลและนำเงินมาชำระตามคำพิพากษา หรือหาประกันให้ไว้ต่อศาลตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 247,234 เมื่อจำเลยไม่วาง ศาลก็รับคำร้องของจำเลยไม่ได้ จึงไม่รับคำร้องฎีกาของจำเลย เมื่อจำเลยไม่เห็นพ้องด้วย ก็ชอบที่จะยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นไปยังศาลฎีกา กรณีที่จำเลยอุทธรณ์ขึ้นมานี้ไม่อยู่ในอำนาจของศาลอุทธรณ์ที่จะวินิจฉัย จึงให้ยกอุทธรณ์ของจำเลยเสีย

จำเลยฎีกาว่า จำเลยมีสิทธิอุทธรณ์ได้ ขอให้ยื่นสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยใหม่ ศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกา

ศาลฎีกาเห็นว่า ปัญหาว่าเมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกาของจำเลยแล้ว จำเลยจะยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์หรือต่อศาลฎีกานั้น ศาลฎีกาเห็นว่าในกรณีเช่นนี้จำเลยจะต้องยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกา จะยื่นต่อศาลอุทธรณ์ไม่ได้ ตามความในมาตรา 252 คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ชอบแล้ว พิพากษาขึ้น

สรุปเพื่อให้ฝ่ายต่อการจำว่า เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกาแล้ว คู่ความนั้นจะยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์ไม่ได้ แต่ต้องยื่นต่อศาลฎีกา

กรณีที่ไม้อุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกา

มีปัญหาว่าเมื่อศาลชั้นต้นไม่รับฟ้องฎีกา แทนที่ผู้ฎีกาจะอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาต่อศาลฎีกาตามมาตรา 252 ผู้ฎีกากลับจัดทำฟ้องฎีกามาขึ้นใหม่ เช่นนี้จะทำได้หรือไม่ ?

ในกรณีเช่นนี้ ขอให้ดูรายละเอียดความเห็นและแนววินิจฉัยของศาลฎีกาที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อการยื่นฟ้องฎีกาใหม่ (หน้า 393-394)

มีปัญหาที่ทำให้สงสัยต่อไปว่า เมื่อผู้ฎีกานำฎีกาไปยื่นต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นเห็นว่าการมีข้อความขูดลบขีดฆ่าสกรปรกหลายที่หลายแห่ง หรือฎีกาใช้ถ้อยคำเสียดสีก้าวร้าวศาล

ศาลชั้นต้นจึงตั้งคืนให้ไปทำมาขึ้นใหม่ภายในเวลาที่ศาลกำหนด ผู้ฎีกานำฎีกามาขึ้น แต่เลยกำหนดเวลา ศาลชั้นต้นจึงไม่รับ ในกรณีเช่นนี้ผู้ฎีกาย่อมอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกาได้ตามมาตรา 252 แต่แทนที่จะใช้วิธีการตามมาตรา 252 ผู้ฎีกากลับมาใช้ แต่ใช้วิธีร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลอุทธรณ์ ๆ เห็นว่าศาลอุทธรณ์ไม่มีอำนาจวินิจฉัย เพราะกฎหมายให้อุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกา จึงยกอุทธรณ์คำร้องเช่นนี้ ผู้ฎีกาซึ่งร้องขอเช่นนั้นจะหวนกลับมาใช้วิธีการตามมาตรา 252 อีกได้หรือไม่ ประการหนึ่ง หรือจะอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลอุทธรณ์โดยวิธีธรรมดาตามมาตรา 18 ประกอบมาตรา 227, 228 ได้หรือไม่ ?

ในเรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นส่วนตัวว่า เมื่อการปฏิบัติของผู้ร้องผิดพลาดไม่ชอบด้วยวิธีพิจารณาคความตามตัวบทกฎหมายแล้ว จะหวนกลับมาใช้วิธีการที่ถูกต้องตามมาตรา 252 นั้น ย่อมล่วงเลยขั้นตอนไปแล้ว จึงไม่น่าจะทำได้

อนึ่ง แม้ผู้ร้องจะอ้างว่าเป็นการอุทธรณ์ตามมาตรา 18 ประกอบกับมาตรา 227, 228 และมาตรา 247 ย่อมฟังไม่ขึ้นอีก เพราะเมื่อศาลชั้นต้นสั่งดำเนินไม่รับฎีกาฉบับแรกของผู้ร้องแล้ว ผู้ร้องก็มีได้อุทธรณ์คำสั่งนั้น แต่ยอมปฏิบัติตามโดยทำฎีกาฉบับใหม่มาขึ้นแทนที่จะอุทธรณ์ตามสิทธิแห่งมาตรา 18 ดังนั้นในชั้นฎีกานี้ ผู้ร้องจะย้อนอ้างว่าฎีกาตามสิทธิดังบัญญัติในมาตรา 18 อีก หาได้ไม่ เพราะคำสั่งศาลชั้นต้นที่ฎีกาของผู้ร้องเป็นอันขาดตอนไปแล้ว ส่วนมาตรา 227, 228 นั้น เป็นเรื่องคำสั่งไม่รับคำคู่ความของศาลชั้นต้นในกรณีอื่นอันมิใช่ไม่รับฎีกา ผู้ร้องจะอ้างเช่นนี้ย่อมไม่ได้ (เทียบนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 13/2507)

ข้ออุทธรณ์และเหตุผล

การอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาของศาลชั้นต้นนั้น มีข้อสังเกตว่า การไม่รับฎีกาของศาลชั้นต้นอาจเป็นไม่รับฎีกาทิ้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ เช่น รับเฉพาะข้อกฎหมาย แต่ไม่รับข้อเท็จจริง เช่นนี้ ถ้าหากผู้ฎีกาไม่อุทธรณ์คำสั่งในข้อใดแล้ว ฎีกาข้อนั้นย่อมเป็นยุติตามคำสั่งของศาลชั้นต้น ศาลฎีกาย่อมไม่วินิจฉัยฎีกาข้อนั้น แต่จะวินิจฉัยเฉพาะข้อที่ศาลชั้นต้นสั่งรับเท่านั้น ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 272/2490

คู่ความฎีกาหลายข้อ แต่ศาลชั้นต้นไม่รับฎีกาบางข้อเมื่อผู้ฎีกาไม่อุทธรณ์คำสั่งคัดค้าน ศาลฎีกาก็รับวินิจฉัยเฉพาะข้อฎีกาที่ศาลเดิมสั่งรับ

อนึ่ง คำร้องอุทธรณ์คำสั่งนี้ต้องชี้แจงแสดงเหตุผลที่คัดค้านคำสั่งของศาลชั้นต้นไว้ด้วย ถ้าไม่แสดงเหตุผลประกอบด้วยแล้ว ศาลฎีกาย่อมยกคำร้องเสียได้ ตัวอย่างเช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 214/2493

โจทก์ฟ้องขับไล่และเรียกค่าเสียหายจากจำเลย ศาลชั้นต้นสั่งรับเฉพาะฎีกาข้อ 2 ก. ส่วนข้ออื่นเป็นปัญหาข้อเท็จจริงไม่รับโจทก์อุทธรณ์คำสั่ง ศาลฎีกามีคำสั่งว่า “คำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่ได้รับฎีกาของโจทก์ไม่ได้กล่าวยืนยันว่า ข้อที่ศาลชั้นต้นไม่รับนั้นเป็นฎีกาในข้อกฎหมายเป็นแต่กล่าวว่าข้อที่ศาลชั้นต้นไม่รับก็อยู่ในเกณฑ์ตามกฎหมายและมีเหตุผลสมควรได้รับความวินิจฉัยของศาลฎีกา คำร้องของโจทก์จึงยังไม่แสดงเหตุผลที่ศาลฎีกาควรสั่งรับฎีกาข้อต่าง ๆ นั้น ทั้งฎีกาข้อต่าง ๆ นั้นก็ไม่ใช่ฎีกาข้อกฎหมาย ให้ยกคำร้องของโจทก์เสีย”

ผู้มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่ง

ใครบ้างเป็นผู้มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา 252 นี้ ?

มาตรา 252 ให้สิทธิเฉพาะคู่ความที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับฎีกาเท่านั้นที่จะอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกาได้

อนึ่ง ในกรณีที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับฎีกาแล้ว คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่ให้ศาลชั้นต้นรับหรืออุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกาว่า ศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาโดยไม่ชอบ ในกรณีเช่นนี้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งอาจหาทางแก้ไขโดยการโต้แย้งไว้ในคำแก้ฎีกาเป็นประเด็นให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป ดังตัวอย่างเช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 617/2515

ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 252 ให้สิทธิคู่ความซึ่งศาลชั้นต้นไม่รับฎีกาเท่านั้นที่จะอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นได้ คดีนี้ศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาของโจทก์ไว้ จำเลยไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งว่าศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นเรื่องที่ศาลฎีกาจะพิจารณาและวินิจฉัยได้เองในคำพิพากษา จำเลยจะโต้แย้งได้โดยยื่นคำแก้ฎีกาในข้อนี้เท่านั้น...ฯลฯ

อำนาจในการสั่ง

มีปัญหาว่า ในกรณีผู้ฎีกายื่นฎีกา ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกา ผู้ฎีกาจึงยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา 252 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับแล้ว แต่ต่อมาผู้ยื่นคำร้องดังกล่าวเปลี่ยนใจขอลอนคำร้องเช่นว่านั้น ศาลใดจะเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งคำร้อง ?

ในเรื่องนี้ นักนิติศาสตร์มีความเห็นกันว่า ควรต้องแยกพิจารณาดังนี้

ก) กรณีคำร้องนั้นหรือสำนวนได้ส่งไปยังศาลฎีกาแล้ว อำนาจสั่งคือศาลฎีกา

ข) กรณียังไม่ได้ส่งไปศาลฎีกา มีความเห็นเป็น 2 ฝ่าย

ฝ่ายแรก มีความเห็นว่า ควรเป็นอำนาจของศาลชั้นต้นที่จะสั่งได้ เพราะสำนวนยังคงอยู่ที่ศาลชั้นต้น ฝ่ายนี้มีคำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 144/2516 คดีอาญาเปรียบเทียบดังนี้

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 144/2516

โจทก์ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับฎีกา ศาลชั้นต้นสั่งรับเป็นคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง ในวันเดียวกันนั้นจำเลยได้ยื่นคำร้องขอถอนคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับฎีกา ศาลชั้นต้นสั่งให้ส่งคำร้องมาศาลฎีกาเพื่อสั่ง

ศาลฎีกาสั่งว่า “จำเลยอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับฎีกา ศาลชั้นต้นสั่งรับแล้ว และในวันเดียวกันจำเลยยื่นคำร้องขอถอนคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับฎีกานี้ เห็นว่าศาลชั้นต้นยังมีทันได้ส่งคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับฎีกามาให้ศาลฎีกาสั่ง จำเลยก็ขอถอนคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนี้ในวันเดียวกัน จึงถือได้ว่าสำนวนคดียังไม่ขึ้นมาสู่ศาลฎีกา ศาลชั้นต้นมีอำนาจสั่งคำร้องนี้ได้ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 202, 225”

ฝ่ายหลัง มีความเห็นว่า อำนาจสั่งควรเป็นของศาลฎีกา แม้สำนวนจะยังคงอยู่ที่ศาลชั้นต้นก็ตาม ทั้งนี้เพราะศาลชั้นต้นหมดอำนาจไปแล้ว ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นด้วยกับฝ่ายนี้ ทั้งนี้ผู้เขียนมีเหตุผลว่า ในทางแพ่งนั้นไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจศาลชั้นต้นโดยตรงดังเช่นกรณีคดีอาญา ซึ่ง ป.วิ.อาญา มาตรา 202 ให้เป็นอำนาจของศาลชั้นต้นโดยชัดแจ้ง และมาตรา 225 ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 202 ไปใช้โดยอนุโลม เมื่อไม่มีกฎหมายว่าไว้โดยตรงก็ควรจะใช้หลักทั่วไปที่ว่าคดีอยู่ในอำนาจศาลใด ศาลนั้นเป็นผู้มีอำนาจสั่ง ดังนั้นเมื่อศาลชั้นต้นสั่งรับคำร้องแล้ว คำร้องนั้นก็อยู่ในอำนาจของศาลฎีกา เมื่อจะมีคำสั่งอย่างใด ๆ เกี่ยวกับคดีนี้ต่อไป ควรจะให้เป็นอำนาจศาลฎีกา ปัญหานี้ขอฝากไว้เป็นข้อพิจารณาต่อไปด้วย

รูปแบบของคำสั่ง

ในกรณีที่ไม่มีกรณถอนคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกา เมื่อศาลฎีกาได้พิจารณาคำร้อง เช่นว่าไปแล้ว ก็จะมีคำสั่งต่อไป จึงมีปัญหว่าศาลฎีกาจะสั่งประการใดได้บ้าง ?

คำสั่งของศาลฎีกาในกรณีนี้มี 2 ประการ คือ

1. คำสั่งยืนตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้น หรือ
2. คำสั่งให้รับฎีกา

(ข้อสังเกต หลักการสั่งนี้ทำนองเดียวกับมาตรา 236)

ผลของคำสั่ง

ผลของคำสั่งข้างคั้นนี้จะเป็นประการใด ?

เมื่อศาลฎีกามีคำสั่ง ไม่ว่าจะเป็คำสั่งยืนตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้น หรือคำสั่งให้รับฎีกาก็ตาม ผลของคำสั่งต้องถือเป็ที่สุด ทำนองเดียวกับมาตรา 236 ซึ่งมาตรา 236 บัญญัติไว้ชัดแจ้ง แต่มาตรา 252 ไม่ได้บัญญัติเรื่องให้เป็ที่สุดไว้ แต่เป็ที่เข้าใจได้ว่าต้องเป็ที่สุด เพราะศาลฎีกาเป็ศาลสูงสุดแล้ว

คำสั่งให้รับฎีกา

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้รับฎีกา ตามขั้นตอนของกฎหมายจะต้องดำเนินการอย่างไรต่อไปหรือไม่ ?

เมื่อศาลฎีกาทำคำสั่งแล้ว ไม่ว่าจะสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดดังกล่าวแล้วก็ตาม ศาลฎีกาจะส่งคำสั่งเช่นนี้ไปให้ศาลชั้นต้นเป็ผู้อ่านคำสั่งนั้น

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้รับฎีกา ก็จะต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับที่มาตรา 236 วรรคสองบัญญัติไว้ (การนำมาตรา 236 วรรคสองมาอนุโลมใช้ในชั้นฎีกาได้ก็โดยอาศัยมาตรา 247) นั่นก็คือ ศาลชั้นต้นต้องดำเนินการส่งสำเนาฎีกาให้แก่จำเลยฎีกาเพื่อแก้ฎีกา ซึ่งจำเลยจะยื่นคำแก้ฎีกาหรือไม่ก็ได้ แล้วศาลชั้นต้นก็จะปฏิบัติเช่นเดียวกับมาตรา 235 ก็ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่จำเลยฎีกายื่นคำแก้ฎีกาได้ล่วงเลยไปแล้วตามมาตรา 237 ศาลชั้นต้นก็จะจัดส่งฎีกาและคำแก้ฎีกา (ถ้าหากมี) พร้อมทั้งสำนวนและหลักฐานต่าง ๆ ไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาสั่งหรือมีคำพิพากษาต่อไป